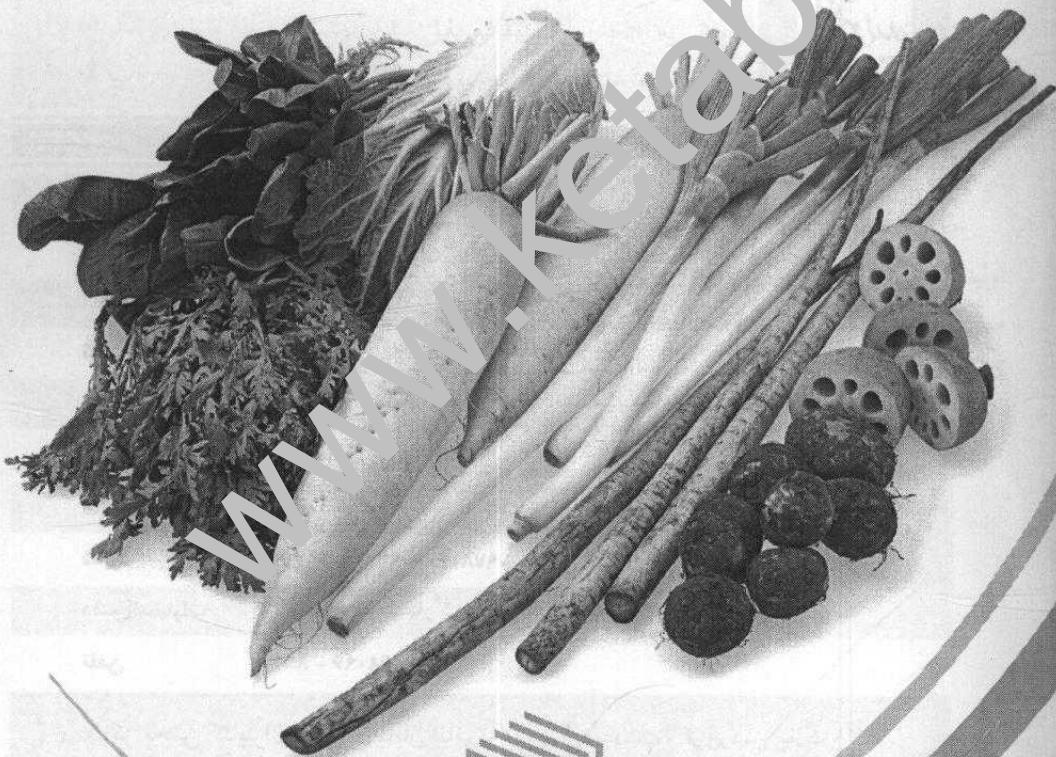

سبزیکاری

دکتر غلامعلی پیوست

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمی از این اثر را بدون اجازه ناشر، نشر یا پخش کند، مورد بیکرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سرشناسه	- ۱۳۲۵
عنوان و نام پدیدآور	: سبزیکاری/تألیف غلامعلی پیوست
وضعیت ویراست	: [ویراست ۲]
مشخصات نشر	: تهران: گهواره کتابیران، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	: هجده، ۳۹۸ ص: مصور، جدول.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۴۰۴۰-۶-۳
وضعیت و نسخه	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه.
یادداشت	: نهایه.
عنوان مرکز	: سبزیکاری
ردیفندی کتبه	: ۱۴ س. ۹۵ ب. ۲۱۳
ردیفندی دیوبی	: ۶۳۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۲۶

سبزیکاری

تالیف	دکتر غلامعلی پیوست
ناشر	گهواره- کتابیران
قطع	وزیری
نوبت چاپ	دوم
تاریخ چاپ	۱۳۹۷
تیراز	۱۰۰۰
صفحات	۴۱۶
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۴۰۴۰-۶-۳
دفتر انتشارات	تهران، خیابان کارگر جنوبی، خیابان لبافی نژاد غربی، پلاک ۲۱۵
تلفن	۶۶۵۶۸۰۹۶ - ۸

مرکز پخش کتابیران: تهران، خیابان لبافی نژاد، بین اردیبهشت و فروردین، پلاک ۲۲۸
تلفن: ۶۶۴۹۴۴۰-۹ - ۶۶۴۱۱۷۳ - ۶۶۴۱۴۵۱۵ - ۶۶۴۱۴۲۷۴

پیشگفتار چاپ ششم

سپاس فراوان به درگاه ایزد متعادل که به من این فرصت داد شد تا چاپ ششم کتاب سبزیکاری را با اصلاحات فراوان به نگارش درآورم.

پس از گذشت ۶ سال از چاپ پنجم این کتاب، اینک چاپ جدید به علاقمندان، دانشجویان عزیز و استایید محترم رشته باغبانی تقدیم می شود. در چاپ جدید سعی گردید که بسیاری از مطالب علمی دیگر نیز برای هر سبزی آورده شود. جداول تولید جهانی سبزیها نیز به روز رسانی شده و آخرین آمار و ارقام مربوط به سال ۲۰۱۳ آورده شد.

بسیار خوشحالم که کتاب سبزیکاری توانست از حدود ۲۵ سال پیش با چاپ های متوالی مورد استفاده دانشجوی عزیز و استایید محترم قرار گیرد. یکی از نکات ویژه این کتاب که در دو بخش کلی سبزیکاری - موئی و سبزیکاری خصوصی به نگارش درآمده، اینست که می تواند در مقاطع مختلف تحصیلی اعم از سارس نامی، کارشناسی ارشد و دکتری مورد استفاده قرار گیرد.

اکنون که از حدود سال پیش، افتخار بازنشستگی نایل شدم، توانstem ارتباطات تنگاتنگی با دست اندرکاران رشته سبزیکاری در کشورهای ایالت متحده و آلمان برقرار کرده و از تازه ترین اخبار و اطلاعات مربوط به تولید و سایر مصالح مربوط به پژوهش سبزیها را به بحث و تبادل نظر پرداخته و در چاپهای جدید کتاب لحاظ کنیم.

جای دارد این نکته را نیز اشاره کنم که کتاب سی: کار حاضر تمامی مطالب مربوط به پژوهش و تولید سبزیها را از نظر علمی مورد بحث قرار داده و توانست با کتابها و مطالب درسی دانشگاههای معترض دنیا رقابت کند. بسیار خوشحال و خوشوقتم که این کتاب رانس همچنین در سراسر دانشگاههای کشورمان نیز جزو کتاب اصلی درسی محسوب شود.

دکتر غلامعلی پیوست

هانوور آلمان

فهرست مطالب

۱	فصل ۱: کلیات
۱	مقدمه
۱	۱-۱ تعریف سبزی و سبزیکاری
۳	۲-۱ اهمیت اقتصادی سبزیها
۷	۳-۱ استفاده از مشتهای پلاستیکی در تولید سبزیها
۹	۱-۳-۱ روش پلاستیک سطحی
۱۳	۴-۱ ارزش غذایی سبزیها
۱۴	۱-۴-۱ ویتامین ها
۱۶	۲-۴-۱ انرژی
۱۶	۳-۴-۱ پروتئین، چربی و کربنیدرا
۱۸	۴-۴-۱ املاح معدنی
۱۹	۵-۴-۱ اجسام مکانیکی
۲۱	۶-۴-۱ مواد معطره
۲۱	۷-۴-۱ مواد تلخ
۲۲	۸-۴-۱ سایر مواد
۲۲	۵-۱ طبقه‌بندی سبزیها
۲۴	۱-۵-۱ طبقه‌بندی بتابانیکی
۲۶	۲-۵-۱ طبقه‌بندی سبزیها از نظر قسمت‌های قابل استفاده
۳۰	۳-۵-۱ طبقه‌بندی از نظر نیازهای حرارتی
۳۴	۴-۵-۱ طبقه‌بندی براساس روش‌های کاشت
۳۵	۵-۵-۱ طبقه‌بندی براساس ظرفات
۳۶	منابع
۳۷	فصل ۲: تولید سبزی
۳۷	۱-۲ روش‌های مختلف تولیدی

۳۸	۱-۱-۲ کشت‌های بدون خاک
۴۳	۲-۱-۲ کشت‌های تؤام در سبزیکاری
۴۴	۳-۱-۲ آل‌لویاتی (دگرآسیبی)
۴۵	۴-۱-۲ باغهای خانوادگی (Home Gardening)
۴۶	۴-۱-۲ تولید برای بازارهای محلی (Market Gardening)
۴۹	۴-۱-۲ تولید برای مناطق دوردست (Truck Gardening)
۴۷	۴-۱-۲ تولید برای فرآوری (Processing Gardening)
۴۷	۸-۱-۲ تولید سبزهای پیش‌رس (Forcing Gardening)
۴۸	۲-۲ بـرـیـط سـبـزـیـکـارـی
۴۸	۱-۲ عوامل اقتصادی
۵۰	۳-۲ قوانین تولیدی
۵۰	۱-۳-۲ قانون لیبی (Justus von Liebig)
۵۱	۲-۳-۲ قانون ولنر و بیشر (Liebscher & Wolln)
۵۱	۳-۳-۲ قانون ریکاردوس-میچرلیخ (Ricardo & Mtscherlich)
۵۱	۴-۳-۲ قانون بوگسلاوسکی (Boguslawski)
۵۲	۴-۲ عوامل طبیعی
۵۳	۱-۴-۲ گازهای موجود در هوا و تاثیر آن بر سریها
۵۵	۲-۴-۲ باد
۵۶	۳-۴-۲ نور
۵۸	۴-۴-۲ آب
۶۳	۵-۴-۲ دما
۶۷	۶-۴-۲ زمین
۷۰	۷-۴-۲ کود
۸۶	۵-۲ عوامل تکنیکی
۸۶	۱-۵-۲ وسائل دستی
۸۶	۲-۵-۲ وسائل موتوری
۸۷	۳-۵-۲ ساختمان‌ها
۸۸	منابع فصل دوم

۹۱	فصل ۳: مسائل مربوط به بذر و نشا
۹۱	۱-۳ بذر
۹۱	۱-۱-۳ خواص ظاهری بذر
۹۲	۲-۱-۳ خواص درونی بذر
۹۴	۳-۱-۳ انبار کردن بذر
۹۷	۴-۱-۳ ارزش بذر
۱۰۰	۵-۱-۳ تولید و تهیه بذر سبزی
۱۰۱	۶-۱-۳ جوانه زنی بذر
۱۰۵	۷-۱-۳ روشهای ازدیاد سبزیها
۱۰۶	۲-۳ نشاو زن سکارس
۱۰۹	۲-۲-۳ آموم کردن و انتقال نشاها
۱۰۹	۴-۲-۳ روشهای پاشت نشا
۱۱۱	منابع فصل سوم

۱۱۳	فصل ۴: مسائل مربوط به کاشت داشت و برداشت
۱۱۳	۱-۴ عملیات مربوط به کاشت سبزیها
۱۱۳	۱-۴ تهیه بستر کاشت
۱۱۴	۲-۱-۴ زمان کاشت
۱۱۴	۳-۱-۴ روشهای کاشت بذر
۱۱۶	۲-۴ عملیات مربوط به داشت سبزیها
۱۱۶	۱-۲-۴ وجین علوفهای هرز
۱۱۶	۲-۲-۴ آبیاری
۱۱۹	۳-۲-۴ تنک کردن
۱۱۹	۴-۲-۴ خاک دادن پای بوته
۱۱۹	۵-۲-۴ کود سرک
۱۲۰	۶-۲-۴ سله شکنی
۱۲۰	۷-۲-۴ قیم زدن
۱۲۰	۸-۲-۴ هرس

۱۲۱	۹-۲-۴ مبارزه با آفات و امراض
۱۲۲	۱۰-۲-۴ تناوب
۱۲۳	۳-۴ عملیات مربوط به برداشت سبزیها
۱۲۴	منابع فصل چهارم

فصل ۵: سبزیهای برگی ۱۲۵

۱۲۵	۱-۵ اسفناج (<i>Spinacia oleracea L.</i>)
۱۲۵	۱-۱-۵ اصل و قدمت
۱۲۶	۲-۱ مشخصات گیاهشناسی
۱۲۸	۳-۵ ارزش غذایی و اهمیت اقتصادی
۱۳۰	۴-۱-۵ روابط آب و هوایی
۱۳۴	۵-۱-۵ ارث سفناج
۱۳۶	۶-۱-۵ کاشت، داشت و برداشت
۱۳۸	۷-۱-۵ تناوب زراعی
۱۳۸	۲-۵ جعفری (<i>Petroselinum crispum Mill.</i>)
۱۳۸	۱-۲-۵ اصل و قدمت و مشخصات گیاهشناسی
۱۴۰	۲-۲-۵ ارزش غذایی
۱۴۰	۳-۲-۵ شرایط آب و هوایی
۱۴۱	۴-۲-۵ کاشت، داشت و برداشت
۱۴۱	۵-۲-۵ آفات و بیماریها
۱۴۱	۳-۵ کرفس (<i>Apium graveolens L.</i>)
۱۴۱	۱-۳-۵ تاریخچه
۱۴۲	۲-۳-۵ مشخصات گیاهشناسی
۱۴۳	۳-۳-۵ ارزش غذایی و اهمیت اقتصادی
۱۴۵	۴-۳-۵ شرایط آب و هوایی
۱۴۶	۵-۳-۵ بذر و نشا
۱۴۷	۶-۳-۵ داشت و برداشت
۱۴۸	۷-۳-۵ درجه بندی، بسته بندی و نگهداری
۱۴۹	۴-۵ کاهو (<i>Lactuca sativa L.</i>)

۱۴۹	۱-۴-۵ تاریخچه و مشخصات گیاهشناسی
۱۵۰	۲-۴-۵ ارزش غذایی
۱۵۱	۳-۴-۵ شرایط آب و هوایی
۱۵۲	۴-۴-۵ بذر و نشا
۱۵۳	۵-۴-۵ داشت و برداشت
۱۵۴	۶-۴-۵ آفات و بیماریها
۱۵۵	۷-۴-۵ سایر سبزیهای برگی
۱۵۶	۱-۵-۵ تره (Allium sp.)
۱۵۷	۲-۵-۵ نعناع (Mentha pieperata)
۱۵۸	۳-۵-۵ تارت.
۱۵۹	۴-۵-۵ شبد (شبت) (Anethum graveolens var. hortorum)
۱۶۰	۵-۵-۵ گشتنیر (Coriandrum sativum)
۱۶۱	۶-۵-۵ چغندر برگی (Beta vulgaris L. var. vulgaris and flavescens)
۱۶۲	۷-۵-۵ شیکوره (Cichorium intybus L.)
۱۶۳	۸-۵-۵ کاستنی (Cichorium endivia L.)
۱۶۴	۹-۵-۵ ریحان (Cinnamomum basilicum L.)
۱۶۵	۱۰-۵-۵ مرزه (Satureja hortensis L.)
۱۶۶	منابع فصل پنجم

۱۷۳	فصل ۶: سبزیهای ریشه‌ای
۱۷۴	۱-۶ هویج (Daucus carota L. ssp. sativus [Hoffm.])
۱۷۵	۱-۱-۶ اصل و قدمت و مشخصات گیاهشناسی
۱۷۶	۲-۱-۶ ارزش غذایی و اهمیت اقتصادی
۱۷۷	۳-۱-۶ شرایط آب و هوایی
۱۷۸	۴-۱-۶ ارقام هویج
۱۷۹	۵-۱-۶ بذر و کاشت
۱۸۰	۶-۱-۶ مراقبتهای زراعی
۱۸۱	۷-۱-۶ برداشت و نگهداری
۱۸۲	۲-۶ ترب و تربیچه (Raphanus sativus L.)

۱۸۱	۱-۲-۶ تاریخچه و اهمیت اقتصادی
۱۸۳	۱-۲-۶ ترب (Rhaphanus sativus L. var. longipinatus)
۱۸۵	۲-۲-۶ تریچه (Rhaphanus sativus var. sativus)
۱۸۷	۳-۶ چغندر لبوی (Beta vulgaris var. conditiva)
۱۸۷	۱-۳-۶ تاریخچه و مشخصات گیاهشناسی
۱۸۹	۲-۳-۶ ارزش غذایی
۱۹۰	۳-۳-۶ شرایط آب و هوایی
۱۹۱	۴-۳ کاشت، داشت، برداشت
۱۹۲	۴-۶ سلخ (Brassica napus L. var. napobrassica)
۱۹۳	منابع فصل ششم
۱۹۵	فصل ۷: سیب زمینی
۱۹۵	۱-۷ مبداء و تاریخچه
۱۹۵	۲-۷ مشخصات گیاهشناسی
۱۹۹	۳-۷ اهمیت اقتصادی و ارزش غذایی
۲۰۱	۴-۷ شرایط آب و هوایی
۲۰۶	۵-۷ ازدیاد سیب زمینی
۲۰۷	۶-۷ کاشت
۲۰۸	۷-۷ مراقبتهای زراعی
۲۰۸	۸-۷ برداشت و انبار کردن سیب زمینی
۲۰۹	منابع فصل هفتم
۲۱۱	فصل ۸: سبزیهای پیازی
۲۱۱	۱-۸ پیاز (Allium cepa L.)
۲۱۱	۱-۱-۸ قدمت و مشخصات گیاهشناسی
۲۱۲	۲-۱-۸ ارزش غذایی و اهمیت اقتصادی
۲۱۳	۳-۱-۸ شرایط آب و هوایی
۲۱۷	۴-۱-۸ آماده کردن زمین
۲۱۸	۵-۱-۸ کاشت

۲۱۹	..... داشت و برداشت	۶-۱-۸
۲۲۰	..... بسته‌بندی، درجه‌بندی و نگهداری	۷-۱-۸
۲۲۰	..... سیر (Allium sativum L.)	۲-۸
۲۲۰	..... قدمت و مشخصات گیاهشناسی	۱-۲-۸
۲۲۱	..... ارزش غذایی و اهمیت اقتصادی	۲-۲-۸
۲۲۲	..... شرایط آب و هوایی	۳-۲-۸
۲۲۴	..... تهیه بستر کشت	۴-۲-۸
۲۲۴	..... کاشت و داشت و برداشت	۵-۲-۸
۲۲۵	..... تره فرنگو (Allium Ampeloprasum L. var. porrum.)	۳-۸
۲۲۵	..... قدمت و مشخصات گیاهشناسی	۱-۳-۸
۲۲۶	..... ارزش غذایی	۲-۳-۸
۲۲۶	..... شرایط آب و هوایی	۳-۳-۸
۲۲۷	..... کاشت، داشت و برداشت	۴-۳-۸
۲۲۹	..... منابع فصل هشتم	

۲۳۱	..... فصل ۹: سبزیهای میوه‌ای	
۲۳۱	..... خانواده کدوییان	۱-۹
۲۳۲	..... خیار (Cucumis sativus L.)	۱-۱-۹
۲۴۴	..... هندوانه (Citrullus lanatus Thunb.)	۲-۱-۹
۲۵۱	..... خربزه و طالبی (Cucumis melo L.)	۳-۱-۹
۲۵۷	..... کدوها (Cucurbita)	۴-۱-۹
۲۶۳	..... خانواده بادمجانیان	۲-۹
۲۶۴	..... گوجه فرنگی (Lycopersicum esculentum Miller)	۱-۲-۹
۲۸۶	..... بادمجان (Solanum melongena L.)	۲-۲-۹
۲۹۰	..... فلفل سبز دلمه (Capsicum annum L.)	۳-۲-۹
۲۹۸	..... خانواده پنیرک	۳-۹
۲۹۸	..... بامیه (Hibiscus esculentus)	۱-۳-۹
۳۰۱	..... منابع فصل نهم (خانواده کدوییان)	
۳۰۲	..... منابع فصل نهم (بادمجانیان)	

فصل ۱۰: سبزیهای دانه‌ای

۳۰۵	۱-۱-۱۰ نخود فرنگی (Pisum sativum L.)
۳۰۵	۱-۱-۱۰ اصل و قدمت
۳۰۵	۲-۱-۱۰ ارزش غذایی و اهمیت اقتصادی
۳۰۶	۳-۱-۱۰ مشخصات گیاهشناسی
۳۰۸	۴-۱-۱۰ شرایط آب و هوایی
۳۱۳	۵-۱-۱۰ کاشت، داشت و برداشت
۳۱۴	۲-۱-۱۰ زیبا سبز (Phaseolus vulgaris L.)
۳۱۴	۰-۲-۱۰ اصل و قدمت و مشخصات گیاهشناسی
۳۱۴	۰-۲-۱۰ ارزش، غذایی و اهمیت اقتصادی
۳۱۶	۳-۲-۱۰ شرایط آب و هوایی
۳۱۸	۴-۲-۱۰ بذر و نهنجن
۳۱۹	۵-۲-۱۰ مراقبتهای ذائقی، برداشت
۳۱۹	۳-۱-۱۰ باقلاء سبز (Vicia faba L.)
۳۱۹	۱-۳-۱۰ اصل و قدمت و مشخصات گیاهشناسی
۳۲۱	۰-۲-۳-۱۰ ارزش غذایی و اهمیت آن
۳۲۱	۳-۳-۱۰ شرایط آب و هوایی
۳۲۳	۴-۲-۱۰ کاشت و داشت و برداشت
۳۲۴	۴-۱-۱۰ ذرت شیرین (Mays L. var. saccharata)
۳۲۴	۱-۴-۱۰ مشخصات گیاهشناسی
۳۲۴	۰-۴-۱۰ ارزش غذایی
۳۲۴	۲-۴-۱۰ شرایط آب و هوایی
۳۲۶	۴-۴-۱۰ کاشت و داشت و برداشت
۳۲۷	منابع فصل دهم

فصل ۱۱: کلمها

۳۲۹	۱-۱-۱۱ کلم پیچ (B. o. var. capitata)
۳۳۱	۱-۱-۱۱ شرایط آب و هوایی
۳۳۲	۲-۱-۱۱ بذر و نشا

۳۳۹	۳-۱-۱۱ مواقیفهای زراعی
۳۴۰	۴-۱-۱۱ برداشت کلم پیچ
۳۴۰	۲-۱۱ کلم گل (Brassica oleraceae L. var. botrytis L.)
۳۴۰	۱-۲-۱۱ مشخصات گیاهشناسی
۳۴۱	۲-۲-۱۱ ارزش غذایی و اهمیت اقتصادی
۳۴۲	۳-۲-۱۱ شرایط آب و هوایی و روش کاشت
۳۴۳	۴-۲-۱۱ داشت و برداشت
۳۴۴	۳-۱۱ کلم گل بروکلی (Brassica oleracea var. italica)
۳۴۵	۱-۳-۱۱ ارزش غذایی
۳۴۵	۲-۳-۱۱ شرایط کاشت
۳۴۷	۳-۳-۱۱ برداشت و نگهداری
۳۴۸	۴-۱۱ کلم تکمه یا کلم روکس (Brassica oleracea var. gemmifera DC.)
۳۴۸	۱-۴-۱۱ ارزش غذایی و اهمیت اقتصادی
۳۴۹	۲-۴-۱۱ شرایط کاشت
۳۴۹	۳-۴-۱۱ برداشت و نگهداری
۳۴۹	۵-۱۱ کلم قمری (Brassica oleracea var. gongylodes)
۳۴۹	۱-۵-۱ ارزش غذایی
۳۵۰	۲-۵-۱۱ شرایط کاشت
۳۵۰	۳-۵-۱۱ برداشت و نگهداری
۳۵۰	۶-۱۱ کلم چینی (Brassica pekinensis, B.chinesis)
۳۵۱	۱-۶-۱۱ ارزش غذایی
۳۵۱	۲-۶-۱۱ شرایط کاشت
۳۵۱	۳-۶-۱۱ برداشت و نگهداری
۳۵۱	منابع فصل پازدهم

۳۵۳	فصل ۱۲: سبزیهای دائمی (چندساله)
۳۵۳	۱-۱۲ مارجویه (Asparagus officinalis L.)
۳۵۳	۱-۱-۱۲ تاریخچه و مشخصات گیاهشناسی
۳۵۳	۲-۱-۱۲ ارزش غذایی و اهمیت اقتصادی

۳۵۶	۳-۱-۱۲ شرایط آب و هوايی
۳۵۸	۴-۱-۱۲ بذر و نشا و روش کاشت
۳۶۰	۵-۱-۱۲ مراقبتهای زراعی
۳۶۱	۶-۱-۱۲ برداشت و درجه‌بندی
۳۶۱	۲-۱۲ ریواس (Rheum spp.)
۳۶۱	۱-۲-۱۲ اصل و قدمت و مشخصات گیاهشناسی
۳۶۳	۲-۲-۱۲ ارزش غذایی
۳۶۴	۳-۲-۱۲ شرایط آب و هوايی
۳۶۴	۴-۲-۱۲ خاک و کود
۳۶۵	۵-۲-۱۲ بذر و نشا
۳۶۵	۶-۱-۱۲ مراقبتهای زراعی
۳۶۶	۷-۲-۱۲ برداشت
۳۶۶	۳-۱۲ آرتیشو (Cynara scolymus.)
۳۶۶	۱-۳-۱۲ مشخصات گیاهشناسی
۳۶۸	۲-۳-۱۲ ارزش غذایی و همیه اقتصادی
۳۶۸	۳-۳-۱۲ شرایط آب و هوايی
۳۷۰	۴-۳-۱۲ بذر و نشا
۳۷۱	۵-۳-۱۲ مراقبتهای زراعی
۳۷۲	۶-۳-۱۲ برداشت و بسته‌بندی
۳۷۳	۷-۳-۱۲ آفات و بیماریها
۳۷۴	منابع فصل دوازدهم

۳۷۵	فصل ۱۳: قارچهای خوراکی
۳۷۶	۱-۱۳ قارچ خوراکی تکمهای (Agaricus bisporus (Lange) Sing)
۳۷۸	۱-۱-۱۳ ارزش غذایی
۳۷۸	۲-۱-۱۳ محل پرورش قارچ
۳۷۹	۳-۱-۱۳ تهیه بستر کاشت
۳۸۴	۴-۱-۱۳ کاشت مایه قارچ
۳۸۶	۵-۱-۱۳ برداشت محصول

۳۸۷	۲-۱۳ قارچ خوارکی شمی تاکه (Lentinus edodes)
۳۸۸	۱-۲-۱۲ پرورش روی چوب
۳۹۰	۲-۲-۱۲ تولید روی بسترها جدید
۳۹۱	۳-۱۳ قارچ صدفی (Pleurotus ostreatus)
۳۹۳	منابع فصل سیزدهم
۳۹۵	نمايه